

Sygn. akt I C 587/17

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2017 roku

Sąd Rejonowy w Wieluniu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Marek Kolasa

Protokolant: staż. urz. B. Z.

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2017 roku w Wieluniu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. L. (1)

przeciwko (...) Bank Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda A. L. (1) kwotę 3.180,00 (trzy tysiące sto osiemdziesiąt 00/100) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. zasądza od pozwanego (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda A. L. (1) kwotę 738,00 (siedemset trzydzieści osiem 00/100) złotych obejmującą podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu;
4. obciąża i nakazuje pobrać od pozwanego (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu kwotę 894,52 (osiemset dziewięćdziesiąt cztery 52/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

**Sygn. akt I C 587/17**

## UZASADNIENIE

W pozwie z 11 maja 2017 r. powód A. L. (1), reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego ustanowionego z urzędu, domagał się zasądzenia od pozwanego (...) Bank S.A. w W. kwoty 3.180 zł z ustawowymi odsetkami od 1 listopada 2013 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu - tytułem nienależnego świadczenia. Żądanie pozwu oparte zostało na twierdzeniu, że poprzednik prawnym pozwany udzielił kredytu S. G., który posłużył się dowodem osobistym stwierdzającym tożsamość powoda za co został skazany prawomocnym wyrokiem karnym. Powód natomiast mając zaciągnięte u poprzednika prawnego pozwanego inne kredyty omyłkowo dokonywał wpłat na poczet kredytu dzielonego S. G. sądząc, że spłaca własne zobowiązanie. (pozew – k.2-3)

Pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów.

(odpowiedzi na pozew – k.16-17)

Stanowiska stron do zamknięcia rozprawy nie uległy zmianie.

(protokół rozprawy z 19 lipca 2017 r. – k.35-35odwr., protokół rozprawy z 23 sierpnia 2017 r. – k.56-57, protokół rozprawy z 4 października 2017 r. – k.72, protokół rozprawy z 8 listopada 2017 r. – k.81-82)

**Sąd ustalił, co następuje:**

Dnia 1 września 2008 r. między (...) Bank S.A. w W. a kredytobiorcą oznaczonym jako A. L. (1) została zawarta umowa kredytu nr (...) w kwocie 26.666,66 zł na okres 60 miesięcy. Spłata miała następować na rachunek nr (...). Zgodnie z harmonogramem spłat, raty miały być płatne dnia 5 każdego miesiąca począwszy od 5 października 2008 r. do 5 września 2013 r.

(dowód: umowa i harmonogram – k.3-5odwr.)

Na poczet przedmiotowego kredytu powód dokonał wpłat, m.in.: 8 grudnia kwoty 730 zł, 8 lipca 2009 r. kwoty 730 zł, 20 lutego 2009 r. kwoty 730 zł, 7 grudnia 2009 r. kwoty 250 zł, 8 czerwca 2009 r. kwoty 740 zł, łącznie 3.180 zł. Wpłaty te były dokonywane w Punktach (...) Klienta G. Banku z W., W. i S.. Na wszystkich, poza wpłata z 8 grudnia 2008 r. jako wpłacający widnieje A. L. (1).

(dowód: potwierdzenia operacji w kasie – k.8-12)

Wyrokiem zaocznym z 9 października 2013 r. Sąd Rejonowy w Łukowie w sprawie o sygnaturze akt II K 534/13 uznał S. G. za winnego tego, iż 1 września 2008 r. w Ł., woj. L., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej poprzez uzyskanie dla siebie kredytu od (...) Banku S.A. na zakup pojazdu w kwocie 20.000 zł wprowadził w błąd osobę działającą w imieniu Banku co do osoby kredytobiorcy w ten sposób, że posługując się dokumentem stwierdzającym tożsamość A. L. (1) i podrabiając jego podpis na umowie kredytu numer (...) doprowadził G. Bank (...) do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 20.000 zł i skazał ww. na karę dwóch lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary. W wyroku tym Sąd orzekł również o obowiązku naprawienia przez oskarżonego szkody poprzez zapłatę na rzecz (...) Bank S.A. kwoty 20.000 zł.

(dowód: wyrok – k.7)

W tym samym czasie powód miał zawarte z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku inne umowy, w tym umowę kredytu konsumpcyjnego gotówkowego nr (...) z 11 grudnia 2008 r. udzielonego w kwocie 10.309,28 zł z okresem spłaty do 5 grudnia 2011 r. i z rachunkiem do spłaty nr (...) oraz umowę nr (...) z rachunkiem do spłaty nr (...), na który to rachunek powód dokonał 6 czerwca 2007 r. wpłaty kwoty 800 zł.

(dowód: umowa, dyspozycja, potwierdzenie operacji w kasie – k.40-46)

W czasie, gdy powód prowadził działalność gospodarczą w zakresie produkcji biomasy S. G. był pełnomocnikiem firmy. Na początku powód mu ufał. Ze S. G. powoda zapoznała jego siostra – A. L. (2). S. G. miał dostęp do pomieszczeń w budynku firmy, dokumentów. Powód nie udostępniał S. G. swojego dowodu osobistego. S. G. nie przekazał powodowi żadnej kwoty uzyskanej z kredytu numer (...). Po tym, jak w 2011 roku powód zorientował się, że spłaca „nie swój kredyt” złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. W tym czasie powód miał obsługiwane jeszcze dwa inne kredyty w (...) Bank S.A. Powód zakończył działalność z powodu oszustw S. G..

(dowód: zeznania powoda w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami – protokół rozprawy z 8 listopada 2017 r. – k.81odwr. w zw. z protokołem rozprawy z 19 lipca 2017 r. – k.35)

S. G. nie działał w porozumieniu z powodem w celu zaciągnięcia przedmiotowego kredytu. Powód mógł spłacać nieświadomie kredyt, który faktycznie był zaciągnięty przez S. G..

(dowód: zeznania świadka S. G. - protokół rozprawy z 8 listopada 2017 r. – k.81odwr.)

Pracownicy pozwanego Banku nie słyszeli, aby ktoś mógł spłacać nie swój kredyt. Jeżeli klient przychodzi do oddziału banku i chce dokonać wpłaty, a ma kilka kredytów, doradca winien zapytać go, który kredyt chce spłacić.

(dowód: zeznania świadków Ł. B., A. C., I. D., D. K., M. G. - protokół rozprawy z 23 sierpnia 2017 r. – k.560dwr.-57)

Wyrokiem tut. Sądu z 21 października 2015 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I C 111/15, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z 17 grudnia 2015 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I Ca 426/15 zasądzona została na rzecz A. L. (1) od (...) Bank S.A. w W. kwota łącznie 2.330 zł tytułem nienależnego świadczenia polegającego na dokonaniu wpłat na poczet kredytu nr (...) dokonanych: 7 stycznia 2009 r. na kwotę 730 zł, 11 maja 2009 r. na kwotę 400 zł, 23 listopada 2009 r. na kwotę 800 zł i 12 stycznia 2010 r. na kwotę 400 zł.

(okoliczność znana z urzędu ze sprawy I C 111/15)

Doręczenie odpisu pozwu miało miejsce 31 maja 2017 r.

(dowód: potwierdzenie odbioru - k.31)

Pozwany jest następcą prawnym (...) Bank S.A. w W..

(dowód: odpis z KRS – k.19-26)

### ***Sąd dokonał oceny dowodów:***

Sąd uznał za wiarygodny i potwierdzający fakt dokonywania przez powoda wpłat na poczet kredytu z 1 września 2008 r. dowód w postaci potwierdzenia operacji w kasie. Wprawdzie nr umowy nieco się różni (w umowie kredytowej (...), w potwierdzeniach operacji w kasie - (...)), niemniej banki często używają zamiennie własnych oznaczeń w odniesieniu do umów i innych czynności bankowych. Natomiast zgadza się nr rachunku bankowego, na który miały być dokonywane wpłaty oraz wysokość rat, które w każdym razie nie przewyższają znacząco rat ustalonych w harmonogramie. Przy prawie konsumenta do dokonywania nadpłat na poczet kredytu oraz przy zmiennej stopie oprocentowania, nie jest niczym niezwykłym, że wysokość wpłat nie odpowiada dokładnie ratom określonym w harmonogramie. Niezależnie od tego pozwany nie twierdził, że te dowody obrazują wpłaty na poczet innego kredytu, a przecież pozwany dysponuje historią kredytową klienta.

Z tychże potwierdzeń wynika, że wszystkich wpłat dokonał powód (nazwisko powoda co do wpłaty z 8 grudnia 2008 r. jest przekreślone długopisem i dopisane (...)). Sąd jest związany pierwotną treścią dokumentu, przed jego modyfikacją. Nie zmienia to nic w ocenie tego dowodu, gdyż z ustaleń wynika, że powód w tych latach współpracował z siostrą A. L. (2), która zresztą mieszka w W., a zatem mogła działać na jego zlecenie.

### ***Sąd zważył, co następuje:***

Powództwo jest zasadne w zakresie należności głównej.

Podstawą prawną roszczenia jest art. 405 k.c., który stanowi, że kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do jej wydania w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia jest unormowane w art. 410 k.c. nienależne świadczenie.

Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2 k.c.).

Z kolei jak stanowi art. 411 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia:

- 1) jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej;
- 2) jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego;
- 3) jeżeli świadczenie zostało spełnione w celu zadośćuczynienia przedawnionemu roszczeniu;
- 4) jeżeli świadczenie zostało spełnione, zanim wierzytelność stała się wymagalna.

Zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu wynikającym z art. 411 k.c. powód winien zatem wykazać zgodnie z art. 6 w zw. z art. 232 k.p.c. dokonanie przez niego na rzecz (...) Bank S.A. wpłat w wysokości objętej pozwem i brak podstawy prawnej tego wzbogacenia (czy też zubożenia po stronie powoda). Powód okoliczności te wykazał dokumentami prywatnymi (art. 245 k.p.c.) oraz powołaniem się na związanie sądu cywilnego ustaleniami co do popełnienia przestępstwa zawartymi w skazującym wyroku karnym (art. 11 k.p.c.).

Z kolei w ocenie Sądu pozwany nie udowodnił, że powód spełniając świadczenie (dokonując na poczet kredytu nr (...) wpłat: 8 grudnia kwoty 730 zł, 8 lipca 2009 r. kwoty 730 zł, 20 lutego 2009 r. kwoty 730 zł, 7 grudnia 2009 r. kwoty 250 zł, 8 czerwca 2009 r. kwoty 740 zł) wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany.

Stanowisko judykatury w kwestii oceny przesłanki błędu solvensa sprowadza się do stwierdzenia, iż same wątpliwości, nawet bardzo poważne, co do obowiązku spełnienia określonego świadczenia, nie mogą być utożsamiane z pozytywną wiedzą o braku powinności spełnienia tego świadczenia (tak SN w wyr. z 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSN 1998, Nr 6, poz. 101, czy w wyr. z 14 stycznia 2015 r., II CSK 248/14, L.). Przepis art. 411 pkt 1 k.c. ma zastosowanie, gdy spełniający świadczenie wie, że świadczenie się w ogóle nie należy z jego strony, że może go nie wykonać bez jakichkolwiek konsekwencji, jednak spełnia je całkowicie dobrowolnie, z własnej inicjatywy czy za kogoś (tak wyr. SA w Lublinie z 7 listopada 2013 r., I ACa 477/13, L.).

W okolicznościach sprawy należy stwierdzić, że powód nie miał w ogóle świadomości, że spona „cudzy kredyt”. Prowadził w tym czasie działalność gospodarczą, miał w tym Banku inne kredyty, w tym denominowany do franka szwajcarskiego (wskazuje na to oznaczenie umowy nr (...), na poczet której dokonał 6 czerwca 2007 r. wpłaty kwoty 800 zł), a więc wysokość rat była podobna. Oceny stanu świadomości czy też naiwności powoda oraz przyczyn tego stanu rzeczy dokonał w swych zeznaniach świadek S. G., choć do jego zeznań należy podejść z dużą rezerwą. Jednocześnie pozwany nie wykazał, że powód i S. G. byli w znowie, a powód skorzystał z kredytu.

W ocenie Sądu zeznania świadków zawnioskowanych przez pozwanego niewiele wnoszą do sprawy. Ci świadkowie, którzy przyjmowali wpłaty od powoda a które to wpłaty są udokumentowane potwierdzeniami operacji w kasie, nie pamiętali tych faktów, co jest zrozumiałe. Świadkowie wyrażając swój pogląd co do świadomości klienta banku, który dokonuje spłaty „cudzego kredytu”, odwołują się do miernika staranności właściwego pracownikom instytucji finansowych, konkretnie banków (art. 355 k.c.), którym powód niewątpliwie nie jest. Wprawdzie powód prowadził działalność gospodarczą, niemniej zakończyła się ona niepowodzeniem.

Gdyby przyjąć, że powód spełniając świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany można też rozważać, czy nie zachodzi sytuacja opisana w art. 411 pkt 1 in fine k.c., tj. spełnienie świadczenia nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Wprawdzie powód tylko formalnie był stroną czynności prawnej w postaci umowy kredytu, ale to on musiał podjąć określone starania, by unicestwić samą umowę jak i niekorzystne skutki prawne z niej wynikające. Art. 411 pkt 1 in fine k.c. odnosi się zaś do nieważności czynności prawnej, bez względu na przyczynę. Bezwzględna nieważność czynności prawnych odznacza się natomiast odmową uznania jakichkolwiek ich skutków, w tym także związanych ze spełnionymi w ich wykonaniu świadczeniami, które bezwarunkowo powinny podlegać zwrotowi.

Reasumując, pozwany nie wykazał zasadniczej przesłanki wyłączonej możliwość żądania zwrotu nienależnego świadczenia.

Sąd oddalił żądanie odsetek (art. 481 i art. 359 k.c.) za okres wcześniejszy, poprzedzający doręczenie odpisu pozwu. Z akt sprawy nie wynika, by pozwany był wzywany do zapłaty kwoty żądanej pozwem już przez wytoczeniem powództwa. Zatem dopiero doręczenie odpisu pozwu spełnia wymóg z art. 455 k.c. Wprawdzie w orzecznictwie podnosi się, że roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia kwoty pieniężnej staje się wymagalne z chwilą jego dokonania, niemniej należy odróżnić wymagalność od stanu popadnięcia w opóźnienie. Wymagalność, to faktyczna i prawna możliwość dochodzenia roszczenia, stan popadnięcia w opóźnienie jest zaś powiązany z terminem spełnienia świadczenia, który przy roszczeniu z art. 405 k.c. wymaga wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. w zw. z § 8 pkt 3 w zw. z § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715)

Przy odpowiednim zastosowaniu tej zasady orzeczono o obowiązku poniesienia przez pozwanego nieuiszczonych wydatków związanych z kosztami dojazdu świadków i utraconego zarobku (łącznie 735,52 zł – postanowienia k.63-65) i nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu (159 zł), zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.